

Områdesatsingene i Oslo

Fra barnehagehverdag til skolehverdag

4: Sluttrapport

Prosjekteier: Lene Låge Sivertsen

Prosjektleder: Camilla Andersson

Prosjektnummer i økonomisystemet: 20112205

Godkjent av: Marthe Kari Harlem

Dato: 27.02.24

1. KORT OPPSUMMERING AV PROSJEKTET

Bydel Stovner hadde som uttalt mål for 2022 å iverksette tidlige innsatser som bremses, motvirker og justerer for levekårsutsatthet. Som følge av det, er utviklingsarbeidet i barnehageseksjonen tuftet på en visjon om at barnehagetilbudet skal justere for levekårsutfordringer, og ivareta deres sårbarheter. Ifølge Møller (2018) regnes god kontakt med en trygg voksenfigur og stabile rutiner for barn i barnehagealder for å være en beskyttende faktor som har en positiv, preventiv effekt på utenforskap og levekårsutsatthet senere i livet. Når et barn skal gå fra en kjent og trygg barnehagehverdag, til en ny, og ukjent skolehverdag, skaper dette en sårbar periode. For barnehagene i bydelen, i samarbeid med bydelens skoler, er dette et fokusområde som trenger en forsterket innsats, slik at potensialet for at nettopp denne ekstra sårbare tiden skal oppleves som minst mulig krevende for barnet. I «Oslostandard for samarbeid og sammenheng mellom barnehage, skole og AKS» står det at «Bydelene og skolene skal utarbeide et sett med felles overgangsobjekter til bruk det siste halvåret i barnehagen og på 1.trinn (...)» (s.7, 2020). Ved oppstart av prosjektet fantes det ingen etablert ordning for overgangsobjekter i Bydel Stovner. Initiativet for denne uttestingen kom i regi av et felles møte mellom bydelens barnehagestyrere og representanter fra alle bydelens skoler.

I Stavanger har en «Overgangskoffert» blitt testet ut. En slik koffert er et sett med leker, bøker og materiell som både brukes blant de eldste barna i barnehagen og i 1. klasse på barneskolen. Formålet med kofferten er at aktiviteter som foregår begge steder skal være gjenkjennelig for barnet og dermed også ufarliggjøre den store endringen i hverdagen. Erfaringer fra prosjektet tilsier at kofferten har hatt en positiv innvirkning på å redusere sårbarheten blant barna i overgangsperioden. For Bydel Stovner var det viktig å la seg inspirere av eksisterende tiltak som allerede har vist seg å produsere et hensiktsmessig utfall. Med inspirasjon fra «Overgangskofferten» ønsket Bydel Stovner, i samarbeid med Utdanningsetaten, lage en overgangspakke, tilpasset bydelens barnegruppe, som skulle bidra til å redusere sårbarhet for barn som skal gå fra en kjent og trygg barnehagehverdag, til en ny, ukjent skolehverdag.

Bydel Stovner valgte å sette sammen en sekk med innhold som bøker, eventyr, regellekeker etc. som vi kaller for *Overgangssekken*. Prosjektet ble gjennomført fra vår 2022, til vinter 2023.

De viktigste læringspunktene dreier seg om viktigheten av et godt samarbeid mellom barnehagene og skolene, både for å sikre implementering ut i linja, men også for å tilpasse sekkens innhold for å passe inn både i barnehagen og skolen. Erfaring viser at

ettersom overgangssekken har blitt tatt i bruk på begge arenaer, og i overgangen mellom barnehage og skole, har skolene sett gjenkjennelse og mestringsfølelse hos barna i arbeidet med overgangsobjektene i oppstart av nytt skoleår.

En fallgrube kan være at en av nærskolene i bydelen også har barn som går i barnehager utenfor bydelen. De får altså ikke de samme erfaringene med innholdet i overgangssekken som barna i bydel Stovner får. Noe som i sin tur kan lede til utenforskap i felles aktiviteter fra overgangssekken.

I oppstarten av prosessen så erfarte vi at perioden med å sette i stand innholdet, med innkjøp og produkter vi skulle lage, tok lenger tid enn forventet. Gjennomføringsfasen med arbeidet ute i barnehagene ble derfor forskjøvet til etter jul 2023, med de barna som var skolestartere i 2023. I utgangspunktet så hadde vi planlagt at arbeidet ute i barnehagene skulle starte med kullet som var skolestartere i 2022.

En annen ting vi forandret underveis, var å ta med AKS som en viktig arena for å ta i bruk overgangssekken på, i oppstarten av skoleåret, før skolene starter.

Bydel Stovner opplever prosjektet som vellykket og har overført det ut i drift etter endt prosjektperiode.

2. MÅLOPPNÅELSE

Det har blitt gjennomført en Forms undersøkelser blant personalet i skolene, barnehagene og AKS som har tatt i bruk overgangssekken. Vurderingene er også gjort med bakgrunn i erfaringer som har blitt delt i arbeidsgruppa for overgangssekken og fra erfaringer som har blitt delt av medarbeidere ute i tjenestene underveis i uttestingsperioden.

Måloppnåelse vurderes i variablene *høy*, *medium* eller *lav*.

Prosjekt mål	Grad av oppnåelse	Forklaring
Redusere sårbarhet for barn som skal gå fra en kjent å trygg barnehagehverdag til en ny, ukjent skolehverdag.	Høy	Sekkene har blitt tatt i bruk i begge arenaer, både i bydelens barnehager og skoler. Barna gjenkjente sekkene og innholdet. Innholdet i sekkene var fengende og enkelt å ta i bruk for medarbeidere i barnehage, AKS og skole.

--	--	--

3. PROSJEKTETS LEVERANSER

Beskrivelse av hvilke produkter/leveranser som er levert. Variablene vurderes i *levert eller høy, medium eller lav.*

Produkt/leveranse	Status	Kvalitetskrav
Utarbeide et sett med overgangsobjekter for alle bydelens barnehager og skoler	Levert	Overgangssekken har blitt utarbeidet og delt ut til alle førskolegrupper i bydelens kommunale og private barnehager, og til alle 1. klasser i alle bydelens skoler. Til sammen 82 overgangssekker.
Inngå samarbeid med skolene og Utdanningsetaten	Levert	Arbeidsgruppe ble satt på samarbeidsmøte mellom skolene og barnehagene. Møter har blitt avholdt under hele prosjektperioden.
Kort innsiktsperiode for å sette sammen innholdet i overgangssekken.	Medium	Planen for innholdet i sekken ble utarbeidet raskt etter prosjektstart. Leveranser og trykking av materiale tok lenger tid enn forventet.
Ta i bruk overgangssekken i alle bydelens skoler i skoleundervisningen for barna som har	Høy	På grunn av at leveranser av materiale tok lenger tid enn forventet så ble prosjektet utsatt til å tas i bruk med de barna som begynte på skolen 2023.

begynt på skole høsten 2022		Hvis vi ser bort fra at prosjektet måtte utsette testingen på grunn av at vi hadde satt oss urealistiske mål, så er sekken tatt i bruk på alle skoler og alle barnehager i bydelen. På bakgrunn av dette er leveransens status satt til Høy.
Sluttevaluering, med mulig implementering i linja. Utforming av dokumentasjon som beskriver testingens resultater.	Høy	Sluttevaluering er basert på svar fra 33. stykker medarbeidere i barnehagene. Både private og kommunale. Fra skolene har 20. stykker medarbeidere fra skole og AKS svart. Sluttrapporten er basert på svar fra Forms-resultater og fra diverse møter i ulike fora der overgangssekken har blitt diskutert og evaluert. Observasjoner av barn gjenfortalt av medarbeidere legges også til grunn.

Overgangssekken

Innholdet i sekken ble valgt ut etter kriteriene hva arbeidsgruppa av erfaring vet fenger barn, både i barnehagealder og skolealder. Innholdet skulle ha en kobling mot skole og skoleforberedelse i forhold til tema i bøkene. Aktivitetene skulle kunne brukes ute og inne. Det skulle ikke være for mange aktiviteter/bøker/leker. Sekken ble valgt utfra kriteriene at det ikke skulle være en tradisjonell skolesekk. Overgangssekken er derfor en rød Bergans tursekk.

Sekkens innhold	
Tipshefte	Med beskrivelse av sekkens innhold og aktiviteter
Slengtau med hopperegler	Bamse Bamse
Bøker	"Hvordan begynner man på skolen?" av Anna Fiske "Tambar begynner på skolen" av Tor Åge Bringsværd "Geitekillingen som kunne telle til ti" med konkrete
Sangkort	Kaptein Sabeltann Tiervennsangen
Regellekkort	Rødt og grønt lys Stiv heks
Språklek	"Hviske navnet sitt" av Jørgen Frost

4. VURDERING AV GEVINSTOPPNÅELSE

For å realisere prosjektets gevinster på kort sikt må sekken tas i bruk både i skole og barnehage. Sekken må ha et innhold som er fengende for alle barn. Den må ikke ha et for mye innhold, og det som er i sekken må tas i bruk for at barna skal oppleve gjenkjennelse og mestringsfølelse når aktivitetene blir brukt i overgangen.

Tilbakemeldinger viser at sekken har blitt tatt i bruk på aktuelle arenaer, og at den har innfridd i forhold til innhold. Overgangssekken viser seg å ha en effekt her og nå, for enkeltbarn. Det viser seg i gjenkjennelse og opplevelse av mestring, vurdert ut fra barns reaksjoner og respons. Barna har vist mye glede og de har evnet å delta i aktivitetene som er introdusert i overgangssituasjoner.

Langsiktige gevinster kan være, opplevelse av mestring i oppstartsperioden gjør barna tryggere når de skal introduseres for ny læring og bedre trivsel på skolen. Dette er ikke noe vi kan se resultater av umiddelbart, men kan være en bidragende faktor for levekårsutfordringer over tid. Overgangssekken er en del av et større bilde, med ulike tiltak for å justere for levekårsutfordringer, som forekommer i Bydelen, for eksempel Språkstart og Språksterk.

5. REGNSKAP/BUDSJETT

Økonomiske hovedtall.

	Regnskapsførte kostnader
Lønnsmidler til prosjektleder	102 070
Innkjøp av materiell til overgangspakke	145 661
Lansering	2268
Totalt	250 000

6. EVALUERING

Evalueringen av prosjektet er basert på Forms-undersøkelse, svart ut av alle bydelens skoler, de private barnehagene og de kommunale barnehagene. Alle skolene har svart (5 st.), alle kommunale barnehager (23 st.) har svart, 3 av 4 av de private barnehagene har svart. Antall medarbeidere fra barnehagene som har svart er 33 st. Antall medarbeidere fra skolene/AKS som har svart er 20 st. Bydelens åpne barnehage har ikke tatt i bruk overgangssekken, da de ikke har hatt førskolebarn denne perioden. Erfaringer fra prosjektet har også blitt løftet og drøftet under hele prosjektperioden i ulike fora som ledermøter i barnehagene, møte med arbeidsgruppa for prosjektet, og i samarbeidsmøte med skolene. Dette er med på å lage et godt og troverdig grunnlag for resultatene i sluttrapporten.

Resultat fra Forms-undersøkelse

Her redegjøres for noe av innholdet i Forms-undersøkelsen. Den legges også med i sin helhet som vedlegg til sluttrapporten.

For å oppnå resultat i form av gjenkjennelse og mestringsfølelse hos barn i overgangen til skolen, var det viktigste at sekken med innhold ble tatt i bruk. Resultater viser at sekken har blitt tatt i bruk både i barnehagene og i skolene. Skolene rapporterer om at barna kjente igjen sekken. Et eksempel på tilbakemelding fra skolene var:

Elevene kunne fortelle om det meste av innholdet før jeg tok det opp. De kjente tydelig igjen en av fortellingene (Geitekillingen).

Ja, det virker som at barna har kjennskap til innholdet i sekken fra da de gikk i barnehagen.

Hvor ofte den har blitt tatt i bruk i barnehagene varierer fra flere ganger per uke, en gang per uke, annenhver uke til alltid på tur. Her er variasjonen stor. I skolen så har den blitt brukt på førskoledager, hele første uken på skolen, også her er variasjonen stor. Innholdet har vist seg å fenge barna, spesielt i barnehagene. Noen av skolene gir tilbakemelding om at det kan se ut som at innholdet i sekken har blitt brukt så mye i barnehagen at barna har gitt uttrykk for at de har blitt litt lei av at det samme skulle tas opp i skolen.

Når innholdet i sekken ble valgt ut, var et viktig aspekt at den ikke inneholdt for mange aktiviteter/ting. Dette for å minimere muligheten at velge ut ulike ting å jobbe med. Dette har bydelen klart å unngå. Flertallet har tatt i bruk det meste eller alt innhold. Noen gir konkrete tilbakemeldinger om at boken «Tambar begynner på skolen», viste seg å være for vanskelig for barnegruppen. På spørsmål om de savnet noe i sekken så er tilbakemeldingen at noen ønsket flere leker, andre bøker, flere bøker, men flertallet var fornøyd med innholdet og hvor mye sekken inneholdt.

Vi har spurt medarbeiderne om de har fått informasjon om hvorfor Bydel Stovner har ønsket å ta i bruk overgangssekken i alle bydelens barnehager, skoler og AKS. Resultatet fra barnehagene viser at vi har klart å formidle dette til de fleste. På skolene er det en litt større andel som ikke fått denne informasjonen. Men flertallet av de som arbeider på skolene og AKS gir tilbakemelding om at de har fått det.

Skolene fikk spørsmål om de kan se på barna at bruk av sekken har bidratt til å gjøre overgangen mellom barnehagen og skolen mindre sårbar. Dette er skolens tilbakemeldinger:

Ja, absolutt.

Det har vært fint å bruke lekene. Det har vært en trygg start å bruke kjente leker. Det gjør det også enkelt å sette i gang en lek i et friminutt.

Mange av elevene kunne hekte kunnskapene sine på mye av innholdet i sekken. Dette vil jeg tenke meg betrygget mange elever.

De kjente igjen lekene og eventyrene fra sekken. Det var tydelig at de har også blitt brukt i barnehagen. På den måten var aktivitetene gjenkjennbare og elevene fikk mestring.

Ja. Det skapte mer engasjement og deltakelse i lek. Barna viste glede over å kunne leker/kjenne igjen bøker.

Absolutt, det er alltid godt med noe kjent for barna. De likte innholdet godt og det var enkelt for barna å ta det i bruk sammen med andre nye voksne og barn.

Nei

Lekene har vært morsomme og noe barna kjente godt fra før. Dette har skapt en felles arena og ført til trygghet, glede, inkludering og samarbeid.

Ja, den gir trygghet ved å være et kjent holdepunkt for elevene, samt mestring da det er noe de kan.

Jeg tror overgangssekken kan ha en positiv effekt for overgangen bhg/skole. Her på AKS bruker vi en del av innholdet i sekken fra før av.

Gjenkjennelse så vi mye av.

Ja, men bare for de elevene som kjenner sekken godt.

Mestring, inkludering, gjenkjennelse.

Ja, de kjente igjen noen av tingene og synes det var gøy.

Ja, det vil jeg tro. Elevene virket glad og fornøyd med å kjenne igjen det vi jobbet med.

Ja det tenker jeg. Men tror også at den bør bli brukt i hele klassen ikke bare deler av den.

Det vil jeg si at sekken oppnådde. Barna var glade, trygge og kjente igjen sekken. De mestret leken, de kjente bøkene og bidro sterkt til at det ble en fin skolestart. Vi samarbeidet med barnehagene på våren for felles tema på førskolebesøkene vi har -så de leste den samme boken i barnehagen, som vi leste når de kom på besøk på skolen.

Det er fint å ha et felles prosjekt som bhg/skole/AKS kan jobbe med, vi ser at barna som har lært seg «Bamse, bamse» er veldig stolte når de kan vise at de kan den når de kommer på AKS. Det er også fint engasjement rundt bukkene bruse når den fortelles, da vil barna ofte dele det de vet om Historien.

Ja, i form av at det er noe gjenkjennbart og trygt. Bygger med en gang en bro mellom at vi på skolen samarbeider sammen med de i barnehagen og det gjør det derav gjør det mer trygt for barna.

For de barna som føler seg ekstra store har ikke sekken vært like spennende. For de barna som syntes at overgangen til skolen har vært ekstra vanskelig har det vært en stor glede å drive med aktiviteter de mestrer og kjenner igjen i en hektisk skolehverdag. Sekken har vært et fint verktøy for dette.

Barnehagene setter også ord på at selve sekken har blitt et symbol på å samles som førskolegruppe. Eksempel på tilbakemeldinger:

Barna var veldig interessert og var med hver gang vi hadde førskole jobben. De likte at vi har vår egen sekk og vår egne ting å jobbe med. (...) når barna ser sekken vet de at det er førskolegruppe. Sekken som symbol er spennende for barna/ de tenker på sekk de skal bruke på skolen.

7. VIKTIGE LÆRINGSPUNKTER

Bydelen har klart å skape engasjement og positivitet rundt overgangssekken. Her kan sammensetningen i arbeidsgruppa har hatt betydning. Arbeidsgruppa har bestått av representanter fra alle nærskolene og fra barnehagene. Dette har bidratt til å holde arbeidet med overgangssekken høyt, og arbeidet har blitt fulgt opp i den enkelte skole og i barnehagene.

Det ble arrangert lanseringsfest for politikere og ledelse, noe som har bidratt til god forankring i ledelsen.

Overgangssekken ble delt ut til alle skoler og barnehager og mål og innhold i sekken ble presentert for alle som skulle ta sekken i bruk. Bydelen formidlet et tydelig budskap om hva vi forventet, (bruk sekken og innholdet, velg metode selv). Utfra tilbakemeldinger så har dette vært vellykket.

Bydelen utarbeidet ikke overgangssekker til AKS. AKS er en viktig arena for barna, i august før skolen starter. Denne overgangen kan oppleves som like krevende og utrygg som skolestart. Dette var noe vi ikke tok høyde for når vi utarbeidet og gjorde innkjøp til sekken. For å kompensere for dette så lånte førsteklasse ut sine sekker i oppstarten. Sang- og regeltekst kort, og tipshefte ble utdelt, til AKS.

En av skolene oppdaget tidlig at 1/3 av barna som skulle begynne på skolen ikke går i barnehage i Bydel Stovner. På denne skolen ble en av overgangssekkene gjort tilgjengelig for familier til utlån, så familien selv kunne sørge for å gjøre seg kjent med innholdet i sekken. Et viktig hensyn å ta er at hvis det kun er noen som ikke har samme forhold til sekken som flertallet, så kan dette være med på å skape ekskludering istedenfor inkludering. I vår bydel er dette kun en av våre skoler, men likevel et viktig hensyn å ta, og være oppmerksomme på.

Bydel Stovner lot seg inspirere av Stavanger og deres prosjekt med «Overgangskoffert». Det viste seg å være like vellykket hos oss, og her ser vi viktigheten med å la seg inspirere av andre. Overgangssekk som tiltak for å redusere sårbarhet i overgangen mellom barnehage og skole kan også være direkte overførbart til andre bydeler.

Innhold som fra før var kjent, og ikke for mange ting, viste seg også å være riktig retning å gå. Det ser ut som at det hadde positiv innvirkning på gjennomføring og bruk i både barnehage og skole.

Med relativt lite midler (250.000 kr), har Bydel Stovner gjennomført et vellykket såkorn prosjekt, som har blitt overført til drift. Prosjektet kan på sikt, sammen med andre tiltak kan være med på å motvirke og justere for levekårsutsatthet i bydelen.

Vedlegg:

Tipshefte

Kilder:

Møller, Geir (2018), «Kunnskapsgrunnlag – metoder for tidlig identifisering av risiko hos barn og unge»

Byråd for oppvekst og kunnskap, Oslo (2020) “Oslostandard for samarbeid og sammenheng mellom barnehage, skole og AKS”